

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW.....	11
WSTĘP.....	15

ROZDZIAŁ I: SPÓR O SPOSÓB ROZUMIENIA DYSKRECJONALNOŚCI

SĘDZIOWSKIEJ NA PRZYKŁADZIE ANGLOSASKICH KONCEPCJI PRAWA.....	19
---	----

1. Semantyczna otwartość pojęć języka prawnego	19
--	----

2. Dyskrecjonalność sędziowska w „wyrafinowanej” wersji pozytywizmu prawniczego Herberta L. A. Harta	24
---	----

2.1. System prawa jako jedność pierwotnych i wtórnych reguł.....	25
--	----

2.2. Status i treść reguły uznania w koncepcji Harta	28
--	----

2.3. „Otwarta tekstowość” prawa jako źródło dyskrecjonalności sędziowskiej	30
---	----

3. Swobodne uznanie sędziowskie w integracyjnej teorii prawa Ronalda Dworkina	35
--	----

3.1. Krytyka pozytywizmu prawniczego jako punkt wyjścia rozważań.....	35
--	----

3.2. Uzupełnienie systemu reguł o zasady prawne	36
---	----

3.3. Tak zwane trudne przypadki a upoważnienie do dyskrecjonalności sędziowskiej	38
---	----

3.3.1. Dworkina typologia dyskrecjonalności sędziowskiej.....	39
---	----

3.3.2. Zdeterminowanie sędziego przez prawne argumenty.....	43
---	----

a) Odrzucenie tezy pozytywizmu o istnieniu dyskrecjonalności sędziowskiej w mocnym znaczeniu	44
--	----

b) <i>One right answer thesis</i> jako przesłanka powiązania sędziego prawnymi argumentami	46
---	----

c) <i>Argument of policy</i>	52
------------------------------------	----

d) Krytyka <i>one right answer thesis</i>	53
---	----

ROZDZIAŁ II: PROBLEMATYKA OKREŚLENIA POJĘCIA

DYSKRECJONALNOŚCI SĘDZIOWSKIEJ.....	57
1. Potoczne rozumienie pojęcia „dyskrecjonalność”	57
2. Rozumienie pojęcia „dyskrecjonalność” przez prawników	59
2.1. Pojęcie „normatywnego luzu decyzyjnego”	61
2.2. „Dyskrecjonalność” jako możliwość dokonania wyboru	63
2.3. Szerokie rozumienie pojęcia „dyskrecjonalności sędziowskiej”	64
2.4. Istota upoważnienia do swobodnego uznania sędziowskiego	67
3. Dyskrecjonalność a niedookreślone pojęcia prawne i klauzule generalne	69
3.1. Definicja „niedookreślonego pojęcia prawnego”	70
3.2. Pojęcie „klauzuli generalnej”	73
3.3. Zastosowanie „klauzuli generalnej” a uprawnienie do dyskrecjonalności sędziowskiej.....	75
3.4. Użycie „niedookreślonego pojęcia prawnego” jako upoważnienie do dyskrecjonalności sędziowskiej – uwagi wstępne.....	78
4. Różnorodne sposoby ujęcia i określenia pojęcia dyskrecjonalności	86
4.1. Prawnopolityczno-legislacyjny aspekt.....	86
4.2. Dogmatyczno-procesowy aspekt.....	87
4.3. Dogmatyczno-materialny aspekt	87
5. Konieczność rozróżnienia dyskrecjonalności sędziowskiej i uznania administracyjnego	88
5.1. Pojęcie „uznania administracyjnego”	88
5.2. Uznaniowa swoboda sędziego a swoboda organu administracyjnego.....	92
5.2.1. „Dyskrecjonalność działania” a „dyskrecjonalność wyrokowania”	93
5.2.2. Rozróżnienie „sfery celowości” i „sfery sprawiedliwości” w ramach swobody przyznanej organowi stosującemu prawo	96
5.2.3. Zasada podziału władzy oraz zagadnienie sprawdzalności orzeczeń uznaniowych jako podstawa do odróżnienia dyskrecjonalności sędziowskiej i uznania administracyjnego	99

ROZDZIAŁ III: BRAK DYSKRECJONALNOŚCI SĘDZIOWSKIEJ W ZAKRESIE USTALENIA NORMATYWNEJ KWALIFIKACJI OKREŚLONEGO

STANU RZECZY 107

1. Ogólna charakterystyka procesu sądowego stosowania
prawa 107

1.1. Stwierdzenie obowiązywania przepisu prawnego
i wykładnia operatywna – pierwszy etap sądowego
stosowania prawa 109

1.2. Ustalenie faktów sprawy oraz postępowanie dowodowe –
drugi etap sądowego stosowania prawa 118

2. Trzeci etap sądowego stosowania prawa – subsumpcja a istnienie
dyskrecjonalności sędziowskiej 128

2.1. Zagadnienia ogólne 128

2.2. Koncepcja dyskrecjonalności sędziowskiej w odniesieniu
do kwalifikacji normatywnej określonego stanu rzeczy –
bez możliwości wyboru 135

2.3. Koncepcja „niedookreślonych pojęć prawnych”
jako podstawa dyskrecjonalności sędziowskiej w ustalaniu
kwalifikacji normatywnej określonego stanu rzeczy 138

2.4. Krytyka stanowiska o istnieniu dyskrecjonalności
sędziowskiej na etapie subsumpcji jednostkowego
stanu rzeczy pod normatywny opis stanu faktycznego 140

3. Odróżnienie dyskrecjonalności sędziowskiej od swobodnej
oceny dowodów 149

ROZDZIAŁ IV: DYSKRECJONALNOŚĆ SĘDZIOWSKA W USTALANIU

KONSEKWENCJI PRAWNYCH I W KSZTAŁTOWANIU POSTĘPOWANIA

SĄDOWEGO 157

1. Uwagi wstępne 157

2. Niemożność określenia konsekwencji prawnej dla każdego
przypadku 159

3. Koncepcja luzu normatywnego decyzji a swobodne uznanie
w ustalaniu konsekwencji prawnych 163

3.1. Dyskusyjność nieobowiązywania procesowego nakazu
rozstrzygnięcia jako źródła dyskrecjonalności 165

4. Zakres swobody sędziego ograniczony dyrektywami wyboru
konsekwencji 169

4.1. Dyskrecjonalność sędziowska jako zasada w ustalaniu sędziowskiego wymiaru kary	170
4.2. Dyrektywy wyboru konsekwencji prawnych	172
4.2.1. „Determinujące” dyrektywy wyboru konsekwencji prawnych	174
4.2.2. „Kierunkowe” dyrektywy wyboru konsekwencji prawnych	174
4.3. Dyskrecjonalność sędziowska w ustalaniu konsekwencji prawnych na przykładzie wybranych instytucji prawa cywilnego	178
5. Zakres swobody sędziego nieograniczony dyrektywami wyboru konsekwencji wyrażonymi w stosowanym przepisie prawnym.....	183
6. Dyskrecjonalność sędziowska w postępowaniu sądowym.....	185
7. Zagadnienie modalności normatywnych a swobodne uznanie sędziowskie w postępowaniu sądowym	188

ROZDZIAŁ V: GRANICE DYSKRECJONALNOŚCI SĘDZIOWSKIEJ..... 197

1. Brak zupełnej dowolności w rozstrzygnięciach dyskrecjonalnych – zagadnienia ogólne	197
2. Cel ustawy jako ograniczenie dyskrecjonalności	199
2.1. Konieczność urzeczywistniania celu ustawy w procesie stosowania prawa	199
2.2. Różnorodność ustawowych celów	202
3. Ustawowe i konstytucyjne założenia o związaniu sędziego	203
3.1. Uwagi wstępne.....	203
3.2. Pojęcie zasady prawnej i wiążący charakter poszczególnych zasad oraz postulatów	207
3.2.1. Zasada demokratycznego państwa prawnego	209
3.2.2. Zasada podziału władz.....	212
3.2.2.1. Prawotwórcza rola sądów	213
3.2.2.2. Koncepcja „prawa sędziowskiego”.....	217
3.2.3. Postulat efektywności stosowania prawa	218
3.2.4. Postulat pewności stosowania prawa.....	219
3.2.5. Postulat jednolitości orzecznictwa sądowego	222
4. Ograniczenie dyskrecjonalności sędziowskiej do procesu wyważania między celami i zasadami prawnymi.....	226

4.1. Kolidacja celów wyrażonych w stosowanych normach prawnych	227
4.2. Kolidacja zasad prawnych i dyrektyw wyboru konsekwencji prawnych	229
4.3. Konieczność odpowiedniego wyważania kolidujących celów lub zasad prawnych.....	233
4.3.1. Nakaz optymalizacji.....	234
4.3.2. Poszukiwanie reguły pierwszeństwa	236
5. Podsumowanie	242

ROZDZIAŁ VI: SPRAWDZALNOŚĆ, RACJONALNOŚĆ I UZASADNIALNOŚĆ

SĘDZIOWSKICH ROZSTRZYGNIĘĆ DYSKRECJONALNYCH	247
1. Błędy w użyciu dyskrecjonalności przez sędziego	247
1.1. System „błędów dyskrecjonalności”	248
1.2. Specyficzne „błędy dyskrecjonalności”	250
2. Sprawdzalność sędziowskich rozstrzygnięć dyskrecjonalnych	253
2.1. Brak prawnych przesłanek do ograniczenia sprawdzalności rozstrzygnięć dyskrecjonalnych	254
2.2. Rzeczywiste granice sprawdzalności.....	257
3. Racjonalność sędziowskich rozstrzygnięć dyskrecjonalnych.....	261
3.1. Racjonalność jako przedzałożenie w dyskursie	261
3.2. Roberta Alexego „kodeks praktycznego rozumu” jako ograniczenie dyskrecjonalności sędziowskiej	269
3.2.1. Reguły i formy argumentów dyskursu	270
3.2.2. Ograniczenie władzy dyskrecjonalnej sędziego w teorii argumentacji prawniczej	273
3.3. Zasada racjonalnej decyzji sądowej rozumiana jako zasada systemu prawa	277
4. Uzasadnialność rozstrzygnięć dyskrecjonalnych	281
4.1. Konieczność uzasadnienia każdego rozstrzygnięcia.....	283
4.2. Uzasadnienie sędziowskiego wyboru konsekwencji	286
4.3. Uzasadnienie określonego wyważenia kolidujących zasad lub celów	290
5. „Poprawność” rozstrzygnięcia dyskrecjonalnego	296

ZAKOŃCZENIE.....	305
------------------	-----

BIBLIOGRAFIA.....	311
-------------------	-----